

РЕШЕНИЕ

№ 6078

гр. София, 04.04.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 50 СЪСТАВ, в публично заседание на пети февруари през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: **ДЕСИСЛАВА ИВ. ТОДОРОВА**

при участието на секретаря **ЛИЛЯНА ЛЮБ. АНДОНОВА**
като разглежда докладваното от **ДЕСИСЛАВА ИВ. ТОДОРОВА** Гражданско дело № 20231110145999 по описа за 2023 година

Производството е по реда на чл. 422, ал. 1 от ГПК.

Предявени по реда на чл. 422, ал. 1 от ГПК са установителни иски по чл. 6 от ЗПФУР, във вр. чл. 9 от ЗПК, вр. чл. 240, ал.1 и чл. 86, ал. 1 от ЗЗД от „И.С.к.“ ООД срещу А. В. Д. за признаване за установено, че А. В. Д. дължи на ищцовото дружество сумата 2000,00 лева - главница по Договор за кредит №*****/27.07.2022 г., ведно със законна лихва от 30.03.2023 г. до изплащане на вземането, сумата 132,00 лева - договорна лихва за периода от 25.09.2022 г. до 25.09.2022 г., сумата 102,78 лева - мораторна лихва за период от 26.09.2022 г. до 28.03.2023 г., за които суми е издадена заповед за изпълнение на парично задължение по чл. 410 от ГПК по ч.гр.дело №16670/2023 г. по описа на СРС.

В искова молба са изложени фактически твърдения, че ответникът е в неизпълнение на задължение за връщане на парична сума по горепосочения договор, сключен между длъжника и кредитора. Предмет на договора са заемни средства от 2000 лв., дължими в срок до 60 дни. Поради неплащане в срок е начислена лихва за забава.

Ответникът оспорва исковете по основание и размер по съображения, че договорът е недействителен, на осн. чл. 22 от ЗПК, поради неспазено изискване по чл. 11, ал.1, т.9, 10 и т. 20 от ЗПК. Оспорва като неравноправни и нищожни клаузите по чл. 1 и чл. 8 от договора, с които се уговаря такса за експресно разглеждане на искането за отпускане на потребителския кредит, която оскъпява кредита с 250 %; и такса за удължаване на срока на договора, във вр. с която са сключени допълнителни анекси, като оспорва да са индивидуално уговорени. Твърди, че е заплатил по договора за кредит сумата 1691,00 лева и същата следва да се отнесе за погасяване на главницата, която само счита за дължима, с оглед на твърдяната нищожност на договора, в т.ч и отделни клаузи.

Съдът, като обсъди въведените в процеса факти с оглед на събраните по делото доказателства и поддържани доводи, преценени при условията на чл. 235, ал. 2 ГПК, по свое убеждение намира за установено от фактическа и правна страна следното:

На основание чл. 146, ал. 1, т. 3-4 от ГПК, прието е за безспорно и ненуждаещо се от доказване, че страните са сключили Договор за кредит №*****/27.07.2022 г. по реда на чл. 6 от ЗПФУР, кредитен продукт „Нарру credit до заплата“. От предметното му съдържание се установява, че ищецът, като кредитодател, предоставя на ответника, като кредитополучател, заемни средства от 2000,00 лева, със срок на връщане 60 дни чрез една погасителна вноса от 2932,00 лв., с падеж на 25.09.2022 г., при фиксиран ГЛП от 40,15 % и ГПР от 47,52 %, като в т. 9 е посочено, че общ размер на всички плащания е 2932 лв., от които 2000 лв. за главница, 132 лв. – възнаградителна лихва и 800 лв. такса за експресно разглеждане.

Според чл. 1, ал. 1 и ал. 2 от договора, с подписване на договора кредитополучателят заявява, че преди подписването му е избрал доброволно да се ползва от допълнителна незадължителна услуга експресно разглеждане на заявлението с искане на потребителски кредит, предоставена от кредитодателя; ал. 2- услугата е извършена, за което се дължи такса за експресно разглеждане на документите за отпускане на потребителския кредит в размер на 800,00 лв.; а на осн. чл. 1, ал. 3 тази сума се заплаща разсрочено и се включва в размера на всяка погасителна вноса.

От Анекс №1 към договора от 29.09.2022 г. се установява, че срещу сумата от 466,00 лв., представляваща такса за удължаване на срока за връщане на кредита, е уговорена нова падежна дата 25.10.2022 г. От Анекс №2 към договора от 27.10.2022 г. се установява, че срещу сумата от 466,00 лв., представляваща такса за удължаване на срока за връщане на кредита, е уговорена нова падежна дата 24.11.2022 г. От Анекс №3 към договора от 23.11.2022 г. се установява, че срещу сумата от 699,00 лв., представляваща такса за удължаване на срока за връщане на кредита, е уговорена нова падежна дата 08.01.2023 г.

Според т. 22 от ОУ към договора, таксата за удължаване е такса за предоставяне на допълнителна, незадължителна услуга по искане на кредитополучателя за удължаване срока на падежа за връщане на сумата по договора по тарифата; като в т.21 удължаване на срока е предоставянето на такава услуга с 30 дни, 45, 60, 75 или 90 календарни дни след определения първоначално падеж.

За правилното решаване на спора е допусната съдебна счетоводна експертиза, чието заключение, неоспорено от страните и преценено по реда на чл. 202 от ГПК, изяснява, че заемните средства от 2000,00 лева са усвоени на 27.07.2022 г. по банкова сметка на ответника. Извършени са плащания по кредита на 28.09.2022 г. със сумата 526,00 лв.; 26.10.2022 г. – 466,00 лв. и на 23.11.2022 г. – 699,00 лв., или общо 1691,00 лева, с които суми са погА.и начислена на три пъти такса за удължаване. Вещото лице представя вариант на изчисления в какъв размер възлиза мораторна лихва, договорна лихва и главница, съобразно установените първи и последващи просрочия и плащания, и предвидения в договора ред за погасяване, ако се приеме, че дългът по договора се формира само 1) от главница и договорна лихва; алт. 2) само от главница, както следва: 1) главница от 463,83 лв., алт. 2)329,81 лв. Съдът отчете, че за последното изчисление вещото лице е взело предвид и законна лихва за забава, което дава основание да се приеме, че без каквито и да е лихви непогА.ата главница след приспадане на платените 1691,00 лв., възлиза в размер на сумата 309,00 лв.

Съгласно чл. 6 от ЗПФУР, договор за предоставяне на финансови услуги от разстояние е всеки договор, сключен между доставчик и потребител като част от система за предоставяне на финансови услуги от разстояние, организирана от доставчика, при която от отправянето на предложението до сключването на

договора страните използват изключително средства за комуникация от разстояние - едно или повече. Страни по договора за предоставяне на финансови услуги от разстояние са потребителят и доставчикът, като на осн. чл. 7, ал. 2 от с.з и § 13, т. 1 от ЗЗП, ответникът има качеството потребител, като физическо лице, което като страна по договор за предоставяне на финансови услуги от разстояние действа извън рамките на своята търговска или професионална дейност. Предвид това по отношение на кредитното правоотношение, предмет на спора, са приложими правилата на ЗПК и ЗЗП.

На основание чл. 22 от ЗПК, когато не са спазени изискванията на чл. 10, ал. 1, чл. 11, ал. 1, т. 7 - 12 и 20 и ал. 2 и чл. 12, ал. 1, т. 7 - 9 от с.з., договорът за потребителски кредит е недействителен. Според чл. 11, ал. 1, т. 9 и т. 10 от ЗПК, договорът трябва да съдържа, а по арг. от чл. 145, ал. 2 от ЗЗП, клауза - ясна и разбираема за приложимия лихвения процент по кредита, условията за прилагането му и индекс или референтен лихвен процент, който е свързан с първоначалния лихвен процент, както и периодите, условията и процедурите за промяна на лихвения процент; ако при различни обстоятелства се прилагат различни лихвени проценти, тази информация се предоставя за всички приложими лихвени проценти; както и годишния процент на разходите по кредита и общата сума, дължима от потребителя, изчислени към момента на сключване на договора за кредит, като се посочат взетите предвид допускания, използвани при изчисляване на годишния процент на разходите по определения в приложение № 1 начин.

Съдът приема, че не е приложима разпоредбата чл. 4, ал. 1, т. 6 от ЗПК, във чл. 6 от ЗПФУР, съгласно която разпоредбите на закона не се прилагат за договори за кредит със срок за погасяване на задължението до три месеца и при които се дължат незначителни разходи. Това е така, тъй като в конкретния случай тези две кумулативни условия не са налице, макар срокът на договора да е по-малко от три месеца. Съдът счита, че по смисъла на чл. 4, ал. 1, т. 6 от ЗПК незначителен разход по кредита е преди всичко общият разход по кредита, съгласно § 1, т. 1 от ДР на ЗПК, а лексикалното тълкуване на закона дава основание да се приеме, че общият разход по кредита в тази хипотеза е в размер несъществен, твърде нисък. В случая разходите по кредита за договорна лихва и такса за експресно разглеждане надхвърлят 10 % от заемната сума, който критерий съдът приема за релевантен. Икономическият модел на ответника се изразява в отпускане на заем за кратък период, но с извличане на печалба не само от лихвите, но и от нелихвения разход кредита, каквото правно и икономическо естество има такса за експресно разглеждане и за удължаване падежа на плащане. Следва да се отчита дали за услугите, предоставени като насрещна престация за извънлихвените разходи, може разумно да се приеме, че попадат сред престациите, извършени в рамките на сключването или управлението на този договор, или дали сумите, за които е задължен потребителят като такси за отпускане и за управление на заем, се явяват явно непропорционални спрямо заетата сума. Комисиона, покриваща възнаграждението за услугите, свързани с проучването, отпускането или обработването на заем или кредит, или за други подобни услуги, които са присъщи за дейността на заемодателя, извършвана при отпускането на този заем или кредит, не може да се счита за спадаща към основните ангажменти, произтичащи от договор за кредит посветени на дължимата от потребителя насрещна престация. Разпоредбите на чл. 10а от ЗПК дават възможност на кредитора по договор за потребителски кредит да получава такси и комисионни за предоставени на потребителя допълнителни услуги във връзка с договора. Това обаче са услуги, които нямат пряко отношение към насрещните задължения на страните по договора, а именно предоставянето на паричната сума и нейното връщане, ведно с договорената възнаградителна лихва и на определения падеж.

Поради това кредиторът не може да изисква заплащане на такси и комисиони за действия, свързани с усвояване и управление на кредита – чл. 10а, ал. 1 и 2 от ЗПК.

В конкретния случай съдът приема, че договорът само формално покрива изискването по чл. 11, ал. 1, т. 9 и 10 от ЗПК, тъй като реалната стойност и вида на лихвения процент, с който се олихвяват усвоените заемни средства не съответства на заявеното от кредитора, и така за годишния процент на разходите.

Съобразно правилото на чл. 20 от ЗЗД, при тълкуването на договорите трябва да се търси действителната обща воля на страните. Отделните уговорки трябва да се тълкуват, във връзка едни с други и всяка една да се схваща в смисъла, който произтича от целия договор, с оглед целта на договора, обичаите в практиката и добросъвестността. На тълкуване подлежат неясните, непълни и неточни уговорки в договора, които поради недостатъците си породят съмнение относно действителното съдържание на постигнатото при сключване на договора общо съгласие. Целта е да се изясни действителната, а не предполагаемата воля на договарящите и да не се подменя формираната и обективизирана в договора. За това съдът не е властен да допълва или изменя волята на страните, особено що се касае за основен елемент от съдържанието на договора.

Уговорката за цената за ползване на предоставения паричен ресурс е съществен елемент на договора, поради което дължимата по кредита договорна /възнаградителна, редовна/ лихва трябва недвусмислено да се обяви като такава, както и нейния размер. Разходите по кредита следва да бъдат определени предварително, изрично и изчерпателно в договора.

Систематичното, граматическо и смислово тълкуване на клаузите, предвиждащи такса за експресно разглеждане и такса за удължаване, дава основание на съда да приеме, че в договора за кредит не е посочен действителния размер на възнаградителната лихва, а поради това и действителния размер на годишния процент на разходите по кредита. Таксите имат характер на допълнително възнаграждение за ползване на заемните средства, поради което следва да бъдат обявени и включени изначално при формирането стойността на лихвения процент по договора и ГПР. Този допълнителен компонент, който се прибавя към месечното задължение е наименован „такса“. Тя обаче не се начислява за неизпълнение в темпорално отношение на длъжника, поради което не покрива по своята правна същност уговорка за мораторна неустойка. Според словесното им описание договора, таксата се начислява пряко за усвояване на кредита, респ. за времето, през което кредиторът е лишен от усвоените заемни средства. Поради това по своята правна и икономическа същност е допълнително заплащане за ползването на паричния ресурс, което определение покрива понятието за възнаградителна лихва. Съдът приема, че клаузите не са индивидуално уговорени, доколкото е вписана в съдържанието на предварително съставен типов договор, за които обективно потребителят не е имал време да влияе и предоговаря. Освен това, правото на парично вземане на кредитора е уговорено по начин – с друго наименование и в отделна клауза, който заблуждава потребителя-длъжник относно редовната лихва, която трябва да плаща по кредита, тъй като всеки нормално информиран и в разумни граници съобразителен среден потребител ще насочи вниманието си към уговорката от договора, в която изрично е разписано задължението му за тази лихва.

Изискването по чл. 11, ал. 1, т. 9 и т. 10 от ЗПК е продиктувано от принципа за добросъвестност при сключването на договорите, както и с оглед осигуряване на защита на икономически по-слабата страна – потребителя, от

нелоялни и подвеждащи практики на кредитните и финансови институции. Както се отбелязва в решение на Съда на ЕС по дело C-377/14 и предвид съображения 6, 7, 9, 19 и 31 от Директива 2008/48/ЕО, законодателството в сферата на потребителските договори има за цел „да бъде развит по-прозрачен и ефективен кредитен пазар в рамките на вътрешния пазар на ЕС, да бъде постигната пълна хармонизация в областта на потребителските кредити, която да гарантира на всички потребители в Европейския съюз високо и равностойно ниво на защита на техните интереси, да се гарантира, че договорите за кредит съдържат цялата необходима информация по ясен и кратък начин, за да се даде възможност на потребителите да вземат своите решения при пълно знание на фактите и да са наясно с правата и задълженията, произтичащи от договор за потребителски кредит.

Съдът счита, че ищецът е предоставил на потребителя заемните средства при договор, сключен при условия на заблуждаваща търговска практика, която противоречи на изискването за добросъвестност и професионална компетентност, и съдържа невярна информация. Тази информация, доколкото касае основна престация по договора, е възможно да промени съществено икономическото поведение на средния потребител да вземе информирано решение за стойността на кредита и дали да договаря с този кредитор – арг. от чл.68д от ЗПП.

Разглеждането на документите преди предоставянето на заетата сума, дори и експресно, безспорно е типично действие по усвояване на кредита и съставлява присъщ за основния предмет на договора разход. Целта на таксите и комисионите по смисъла на разпоредбата на чл. 10а. ал. 1 от ЗПК е да се покрият административните разходи на кредитора при предоставяне на допълнителни услуги, свързани с договора за потребителски кредит, но различни от основната услуга за предоставяне на заемни средства. Таксит е за действия, свързани с управление на кредита са част от дейността на кредитодателя по предоставяне на кредита. Оспорената клауза противоречи на разпоредбата на чл. 10а. ал. 2 от ЗПК която забранява на кредитора да изисква заплащане на такси и комисионни за действия, свързани с усвояването и управлението на кредита. Доколкото се касае за възнаграждение по усвояването на кредита, с нея се заобикаля и императива на чл. 19, ал. 4 от ЗПК. С това допълнително плащане се покриват разходи, които следва да бъдат включени в ГПР, при което същият би надхвърлил законовото ограничение, вземайки предвид сегашния му размер и съотношението между главницата, таксата и възнаградителната лихва. Така, с тази сума, реално се увеличава печалбата на кредитора, защото при плащането на всички задължения се получава едно допълнително възнаграждение.

Основните престации по договора за кредит се състоят в това, че кредитодателят се задължава основно да предостави на разположение на кредитополучателя определена парична сума, а последният от своя страна основно се задължава да възстанови същата, поначало с лихви. По арг. § 1, т. 1 от ДР на ЗПК, общи разходи по кредита за потребителя обхваща всички разходи, включително лихви, комисиони, такси и всякакви други видове разходи, които потребителят следва да заплати във връзка с договора за кредит и които са известни на кредитора, с изключение на нотариалните такси. Съгласно тази разпоредба посочените разходи включват и разходите за допълнителни услуги, свързани с договора за кредит, ако сключването на договор за услугата е задължително условие за получаване на кредита или получаването му при предлаганите условия. Дали действително става въпрос за допълнителни услуги, а не за конструкция, предназначена да прикрие действителните разходи по този кредит, е въпрос на конкретен анализ и преценка на условията по повод и при които е сключен договора за кредит. Според Решение от 21.03.2024 г. по д. №

C-714/22 на СЕС, проверката не може да се основе единствено на обстоятелството, че допълнителните услуги са били поискани свободно при сключването на този договор; а да се вземе предвид всички разпоредби на договора за кредит и неговите общи условия, както и правния контекст и фактическите обстоятелства, в които се вписва този договор, за да установи дали сключването му е обусловено от закупуването на съответните допълнителни услуги, или е станало задължително по силата на тези разпоредби и общи условия, или при предлаганите условия, и дали в действителност с договорна конструкция не се цели възнаграждението за заетата сума да бъде отчасти изведено извън рамките на договора посредством уговорки относно тези допълнителни услуги, така че то да не се съдържа изцяло в посочения договор и следователно да не попада в обхвата нито на понятието „общи разходи по кредита за потребителя“, нито на понятието „ГПР“; и по този начин да се заобиколи закона – чл.19, ал.5 от ЗПК. Прието е, ако в договора за потребителски кредит не е посочен ГПР, в контекста на българското законодателство - включващ всички предвидени разходи по § 1, т. 1 от ДР на ЗПК, договорът се счита за освободен от лихви и разноси, съответно води до неговата нищожност и връщане от страна на потребителя само на предоставената в заем главница, на основание чл. 22, във вр. чл. 11, ал. 1, т. 10 от ЗПК. В конкретния случай съдът приема, че макар таксите да са обявени като незадължителни за сключване на договора, те попадат в обхвата на понятието „общи разходи по кредита за потребителя“ по смисъла на § 1, т. 1 от ДР на ЗПК, респ. чл. 3, б. ж от Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 година относно договорите за потребителски кредити и за отмяна на Директива 87/102/ЕИО на Съвета, доколкото представляват уговорки, предназначени да прикрият действителните разходи по този кредит. Клаузите относно тези услуги са неразривно свързани с посочения договор, и те не могат да съществуват самостоятелно без този договор. Дейността, за която е начислена всяка такса не е допълнителна услуга, а изцяло за ползването на заемните средства, поради което като разход по кредита следва да се обявят като част от ГПР. Констатира се заобикаляне на закона, а именно изискването на чл. 19, ал. 4 от ЗПК, тъй като таксите са в размер необосновано висок и нетипичен за подобен вид услуги, ако се приеме, че поначало няма правна пречка да се уговорят такива. Уговорената в договора престация на поребителя, чието основание е с цел да получил или да продължи да ползва заемните средства, следва да се приеме, че наречена „такса“, касае плащане на възнаграждение на кредитора за времето, през което е лишен от паричния си ресурс. Обстоятелството, че в договора не е посочен действителния лихвен процент и ГПР е равнозначно на неизпълнение на задължението по чл. 11, ал. 1. т. 9 и т. 10 от ЗПК и води до нищожност на целия договор за паричен заем, на осн. чл.22 от ЗПК. С оглед на установената недействителност на целия договор за кредит е безпредметно да се разглеждат останалите искиви претенции за парични вземания, произтичащи от отделни клаузи.

Съгласно чл. 23 от ЗПК, когато договорът за потребителски кредит е недействителен, потребителят връща само чистата стойност на кредита, но не дължи лихва или други разходи по кредита.

Предвид гореизложеното искът по чл. 6 от ЗПФУР, във вр. чл. 9 от ЗПК следва да се уважи по размер за сумата 309,00 лева, а в останалата част до пълния предявен размер, като неоснователен подлежи на отхвърляне, наред с акцесорните искиве. Търсеното парично задължение за главница е дължимо и изискуемо, и като законна последица от това се дължи поисканата законна мораторна лихва от датата на подаване на заявлението за издаване на заповед за изпълнение, по арг. от чл. 422, ал. 1 от ГПК-30.03.2023 г., до окончателното изплащане на вземането.

При този изход на спора, на основание чл. 78 ал. 1 и ал. 3от ГПК, всяка

страна има право на съдебни разноски. Съобразно разясненията, дадени с Тълкувателно решение № 4/2013 г. на ОСГТК на ВКС, в настоящото производство подлежи на реализация и отговорността за разноски в рамките на заповедното производство. Ищецът има право на съдебни разноски за сумата общо 358,13 лв. за платени държавни такси, възнаграждение на вещо лице и на адвокат; а ответникът – сумата 361,93 лв. за платено адвокатско възнаграждение.

Мотивиран от изложеното, съдът

РЕШИ:

ПРИЗНАВА ЗА УСТАНОВЕНО, че А. В. Д., с ЕГН:*****, с адрес: *****, дължи на „И.С.к.“ ООД, с ЕИК:*****, със седалище и адрес на управление: *****, на основание чл. 6 от ЗПФУР, във вр. чл. 9, вр. чл. 23 от ЗПК, сумата 309,00 лева - главница по Договор за кредит №*****/27.07.2022 г., ведно със законна лихва от 30.03.2023 г. до окончателното ѝ изплащане на вземането, която сума е издадена заповед за изпълнение на парично задължение по чл. 410 от ГПК по ч.гр.дело №16670/2023 г. по описа на СРС; като иска за главница над уважения размер от 309,00 лева до пълния предявен размер от 2000,00 лева; за сумата 132,00 лева - договорна лихва за периода от 25.09.2022 г. до 25.09.2022 г., и сумата 102,78 лева - мораторна лихва за период от 26.09.2022 г. до 28.03.2023 г. – ОТХВЪРЛЯ.

ОСЪЖДА А. В. Д., с ЕГН:*****, с адрес: *****, да заплати на „И.С.к.“ ООД, с ЕИК:*****, със седалище и адрес на управление: *****, на основание чл. 78, ал. 1 от ГПК, сумата 358,13 лева – съдебни разноски по ч.гр.дело №16670/2023 г. и гр.дело №45999/2023 г., и двете по описа на СРС.

ОСЪЖДА „И.С.к.“ ООД, с ЕИК:*****, със седалище и адрес на управление: *****, да заплати на А. В. Д., с ЕГН:*****, с адрес: *****, на основание чл. 78, ал. 3 от ГПК, сумата 361,93 лева – съдебни разноски по гр.дело №45999/2023 г. по описа на СРС.

Решението може да се обжалва пред Софийски градски съд в двуседмичен срок от връчването на страните.

Препис от решението да се връчи на страните.

Съдия при Софийски районен съд: _____